

PROSTA
VODI
POT K
NAPREDKU

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.
Upravništvo Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto 9.40 K.
za pol leta 4.70 K.
Pozamezna števil. 18 vin.

Resna beseda avstrijskim železničarjem!

Današnji dan, bodi rdeča nedelja železničarjev. Ta dan, ki je posvečen agitaciji med zapeljanimi in indiferentnimi tovariši, hočemo izpregovoriti z Vami železničarji, nekaj prav iskrenih besedih in upamo da bodete o njih tudi resno razmišljevali. Raziskujte naša izvajanja in jih raznesite od hiše do hiše, od moža do moža! Raznesite jih po vseh delavnicah; ne pozabite na samotne čuvajnice, pa tudi ne na pisarne.

Kaj je izvršila organizacija, od svojega obstanka sem do danes?

Tako in podobno je besedičenje vaših političnih nasprotnikov, ki so železničarjem vedno za petami. Kaj radi vam pripovedujejo, da organizacija sicer, sprejema vaše prispevke, da pa za vas ničesar ne stori, da, še celo vedno ponavljajo staro pesem, o izdajstvu.

In vi ste poklicani, da raziskujete, na kateri strani je resnica!

Niti dva desetletja nista potekla, odkar se je ustanovila železničarska organizacija. Ta doba ni epohalna, da bi se moglo zahtevati temeljite izpremembe železničarskih razmer. In ako zasledujemo razvoj strokovnih organizacij drugih dežel, najdemo, da je poteklo mnogih let, brez najmanjšega uspeha, ker je bilo treba koncentrirati vso moč, da se je doseglo koalicijsko pravo-pravico do obstanka.

Kake razmere so pri nas?

V razmerah, v katerih bi bil največji optimist obupal, se je pred 16. leti ustanovila organizacija. V lémi indiferentizma so železničarji živeli, najmanj pa je bil njih položaj znan javnosti. Meščanske stranke so se za oboge železničarje brigale bore malo, če se nebi bila brigala za njih socialna demokracija, ki je edino poklicana zastopnica revnega ljudstva.

To je bila ona stranka, ki je nastopila odločen boj proti vsem železniškim upravam, tedaj, ko sta Badeni in Guttenberg razpustila železničarsko organizacijo. Stenografski zapisnik avstrijskega državnega zbora, v katerem se je moralo razpravljati po nujnem predlogu, ki so ga vložili radi razpusta organizacije, soc.-demokratski poslanci je dokument, ki kaj lepo osvetljuje sovraštvo meščanskih strank napram železničarjem. Kaj je dejal tedajni krščansko soc. poslanec dr. Krek?! Izjavil je, dočim so se nemški in češki nacionalci zaničljivo posmehovali, sledeče:

Razpust je bil nujen v interesu železničarjev, (živahni protest soc.-demokratov) v občem interesu, v interesu vlade, države, vere, morale in pravice. (Burni ugovori pri socialnih demokratih. Pritrjevanje desnice državnega zbora.) Železničarji so imeli le škodo od take organizacije.

In danes, ko ista organizacija, katero je vlada v radost vaših nasprotnikov razpustila, zopet cvete in se močno razvija in od dne do dne močnejša postaja, vas hočejo ravno isti nasprotniki vašim lastnim interesom odtujiti; nekaj še osamljene, so Vas zaničevali, sedaj se vas pa bojé, ker ste pričeli zbirati svoje tovarise v organizacijo!

Vi, v železniški službi osiveli, pomislite, kako se je vam nekaj godilo in povejte to mlajšim!

Brezkončno dolg delavni čas, brez odpočitja; sramotno nizke plače katerih plačevati se je sramovalo še celo hišna obrt, taka je bila osoda tedajnih vslužbencev.

Tudi danes še obstojijo razne nedostatnosti in dosti boja bode še treba, v izvršitev socialnih uprašanj železniških vslužbencev. Ali, priznati je treba, da so se razmere močno spremenile. Razlika je velika, od nekaj, pa do danes. Organizacija vam je otvorila pot, da

lahko vaše interese zastopa, potom posredovanja. Nebrojno je število za vas izvršenih posredovanj.

Koliko je organizacija dosegla od leta 1905 pa do danes, je razvidno in tabél, katere prinašamo na drugi strani; mesto besed naj gorove številk.

Da navedemo en primer, je pred letom 1906 bilo pri državnih železnicah odvisno avanziranje v višje razrede, od izpraznjenih mest. Leta 1906 se je po pritisku organizacije odpravil ta stari sistem, pa se je upeljalo avtomatično avanziranje, za poduradnike in vslužbence, do najvišjega plačilnega razreda. Na podlagi te preobnove je stopilo še v letu 1906 3400 vslužbencev v višje plačilne razrede, dočim bi po starem principu sistemiziranja, doseglo višje razrede, komaj 1000 vslužbencev.

Ze leta 1907 se je avtomatično avanziranje izdatno zboljšalo, vsled zvišanja začetnih in končnih plač, skrajšanja čakalne dobe in uvrstitve norih poduradniških mest. Stroški, za izvršitev omenjenih poboljškov so znašali dva in pol milijona kron.

V doseglo obširnega pregleda omenjenih poboljšev navedemo, najvišjo plačo čuvajev pred letom 1906, (720 K) po tem letu pa (1500 K). Poleg tega izboljška so se čakalne dobe skrajšale od 5 let na 2 leti v višjih plačilnih razredih pa na 3 leta.

Pa tudi pri vsih drugih poduradniških in vslužbenskih kategorijah se je izvršilo enako dohodniško izboljšanje.

Da se strokovna društva in zveze dozdevajo oblatnijam nevarnejši nego izobraževalna društva, nam je dobro znano že iz dejstva, da se iste periodično preganja. Ne samo, da je državna oblast skozi desetletja preganjala vse one delavce in zaupnike ki so se drznili javno priznati se pripadnikom stranke, temveč so jih metali na cesto tudi tovarnarji. Na ta način od kraja do kraja preganjani delavci, so bili konečno primorani umolknuti, da so mogli obdržati kos bornega kruha. Naravno je, da delavci v takih razmerah niso mogli doseči znantnih uspehov in zvišanje dne za 20 do 40 vin. je pomenilo že precejšen napredek.

V dvajsetletnem trudapolnem in nevarnem delu, je delavstvo želo manj uspehov, ko sedaj v enem letu. Železničarji sami razpolagaje, če odštejemo tiskarje, klobučarje in rokovičarje z večjimi denarnimi sredstvi, ko tedajno celokupno delavstvo. Naša centralna glasila so dosegla tedaj komaj 5000 izvodov naklade, dočim sedaj samo železničarji razpošiljajo 60.000 izvodov. V kljub temu je bilo tedaj na tisoče delavcev ki se niso ustrašili nevarnosti in muk izvirajočih iz delavskega gibanja, pogumno so se podali v boj, in nikdar niso vprašali po dobičku. Prepričani so bili, da se bojujejo za boljšo bodočnost delavstva in to jim je zado stovalo. Junško delo teh trpinov, je pognalo sad šele po končanem hainfeldskem strankarskem zboru. Maloštevilna strokovna društva, so se jela združevati v zveze, ki so izdajale strokovna časopisja in stem kakor tudi z kongresi in konferencami polagoma razširjale do tedaj še precej majhen delokrog. Če je tudi tedaj še preveval državno oblast reakcionarni in delavstvu sovražni duh, je le-to vendarle, s praznovanjem prvega majnika leta 1890, podrlo zadnji ograjo avstrijske reakcije. Strokovnim organizacijam se je tedaj odprla prosta pot in število strokovno organiziranega delavstva je nazaščalo in naraščalo od leto do leta na tisoče naslanjajoča se, na paralelni naraščaj v politični organizaciji.

Prostorno mrtvaško polje je pokrito z mrličji; reakcija je izkopala grobove, misleč, da je udušila gibanje; najboljši sodrugi počivajo v grobu, ali njih navki niso umrli, marveč žive med delavci nadalje in jih spodbujajo k novim bojem v blagor proletarijata. Še je nekaj starih

bojnikov, ki so se postavili na čelo njim pripadajoči organizaciji in pomagajo izzidavati mogočno slavbo strokovnega gibanja. Brezdvomno je dosti teškoč in notrajnih bojev glede oblike organizacije in prispevke, ali v stvari sami, prenašajo stari sodrugi z veseljem ves trud in vstrajno premagujejo malenkostno sebičnost na novo vstopivših.

Ali hujski sovražnik delavstva kot je to bila reakcija, vzdiguje ponosno svojo glavo, to je regresna brezbriznost poklicnih tovarišev. Ta novi sovražnik preprečuje napredek strokovnih organizacij, zadržuje akcijsko zmožnost pri stvarkah in sporih, kateri se dajo vsled tega le delomo izvojevati ali še celo končajo z negativnim vspehom. Vsak poraz pomnoži število nezadovolnežev v organizaciji sami, dočim pa na drugi strani, odbija izven organizacije stoječe. Vkljub temu naraščala člansko število v vsih strokah, s članskim naraščajem, se pa množijo in zvišujejo vspehi. In če so tudi vspehi še majhni v prigljih z splošnim napredkom človečanstva, vendar se isti vedno zvišujejo če tudi ne v isti meri da bi zadovoljili polovičarje in malenkostne ljudi v organizaciji: služijo vendar onim ki imajo nekaj splošen pregled v zpodbujo k novem delu.

Pospeli smo se do gigantskih bojev, katere so izvojevali opekarji, kovinarji, rudarji in tkalci. Pa tudi železničarji so zapustili pot ponižnih prošenj in deputacij, izvojevali so častno pasivni odpor, stavko v dunajskih delavnicah, v tržaških skladiščah, dokler je zamogla državna strokovna komisija poročati, da je število strokovno organiziranega delavstva preseglo pol milijona.

Kako visoke obresti vam nosi v organizacijo vplačani denar, je razvidno iz sledečih števil: V treh letih so vplačali člani v organizacijo 500.000 kron; vslužbenci vseh avstrijskih železnic so dobili v treh letih priboljškov, ki visoko presegajo, svoto 40 milijonov kron! Če pa pomislite, da so dobili člani s podeljenjem pravovarstva, s podporami deloma svoj uplačani znesek i t. d., zopet nazaj, potem presega kapitalizacija uplačanih donoskov za mnogo znesek 40 milijonov kron.

Jeli taka pridobitev res tako malenkostna in ničevna?!

Učite se izpoznavati in umevati predstoječa dejstva! Razmišljajte, koliko ste dosegli s pomočjo organizacije in kako žalostne bi bile vaše razmere, če nebi imeli lastne organizacije!

Raziskujte obrekovanja svojih nasprotnikov, ki vas odvrčalo od vaše organizacije in vaših interesov!

Če ste pa spoznali resnico, ravnajte se po njej. Odgovorite svojim nasprotnikom z mnogobrojnim pristopom v organizacijo!

Poskrbite da se bode razširjala in tako postajala močnejša od dne do dne! Kdor je prijatelj lastnih interesov, ta naj agitira in nam pomaga jo spopolniti na 100.000 članov!

Na delo toraj, sodrugi! Živela mednarodna strokovna organizacija železničarjev! Živela bratska solidarnost!

Strokovna organizacija sedaj in nekaj.

Odkritosrčna beseda starejših, ki naj služi v svarilo mlajšim.

Danes, ko železničarska glasila trobijo v svet, oznanjajoč po vseh krajih te države, železničarsko solidarnost, v kateri naj najdejo obupani in trpeči pogum zaspani se naj pa vzdramijo in: prično najnujnejše delo, v blagor železniškega proletarijata, dovolite nam, da i mi v boju in službi osiveli veterani delavskega razreda, pregovorimo odkritosrčno besedo in la dim v železničarski organizaciji, s prijateljskim-opominom, ki naj služi v spodbujanje onim

ki mislijo, da je zadosti beseda *sem organiziran*. — Sezidali ste Vaše poslopje ki se ponosno vzdiguje proti nebu in v katerem je pripravljenih 50.000 bojevnikov. — Imuni poslanci vas zastopajo in obravnavajo v Vašem imenu z ministri, zavedajoč se vaše sile. — Vsikdar, ko se pripravljate k boju, pretresa vaše tlačitelje strah, zavedajoč se, da vas ne morejo prevariti več z onimi sredstvi s katerimi so nam nekdanj odgovorili na naše najmanjše zahteve; — korak za korakom se umikajoči podjetniki se udajo vašim zahtevam in želje, ki jih mi nekdanj niti izreči nismo upali, se vam priznavajo kot pravice.

Četudi dane koncesije ne izpolnijo Vaših želja v polni meri, so to znatne pridobitve, za katere smo mi zaman prosili desetletja.

Od leta 1860 do zadnjih obtožb na Češkem proti dr. Adlerju radi tajnih homatij, to je do konca leta 1880 je bila ustanovitev delavskega društva in izvrševanje koalicijskega prava delavcev, priznana kot državni nevarna.

Ravnatoko, kakor je še danes na Ogrskem v navadi, se je tudi pri nas leta in leta prakticalo pravila delavskih društev pustilo ležati nepotrjena pri raznih namestništvih.

Strokovno društvo tekstilnih in manufakturnih delavcev v Rajhenbergu se je moralo za dovoljenje pravil boriti deset let.

Delavska društva od l. 1868 pa do 1886 so bila po navadi razpuščena po kratkem obdobju; njih člani in odborniki se je uklenjene odvedlo v zapor ter se jih obtožilo na podlagi §§, ki sodijo o tajnih homatijah. Facit teh tožb je bila obsodba vseh obdolžencev na 1—6 mesečni zapor. Od ministrov Giskra do Taaffeja se ni izvršila nobena stavka da ne bi orožniki intervenirali in sicer vedno v prilog podjetnikov.

V mnogih slučajih se je radi najmanjšega povoda streljalo na stavkujoče, posledica pa je bila da je mnogo ranjenih in tudi mrtvih pokrivalo tla.

Upravni aparat je preveval reakcionarni duh, vsaka zahteva delavcev po zvišanju njih plač če tudi le za krajcar, kakor zahteva po razširjenju političnih pravic, se je smatralo državni nevarno početje, katero se je strogo nadzorovalo. — Prva delavska demonstracija za koalicijsko pravo, enako volilno pravico, zborovalno, društveno in govorniško svobodo, koncem 1860 leta, je končala s tem, da so vtaknili deputacijo, ki se jo napotila v ministerstvo v zapor in obtožili radi veleizdaje. Člani te deputacije so bili obsojeni v večletno ječo; stavka tekstilnih delavcev v Svarovu se je pa zadušila s krvjo delavcev.

Na tisoče delavcev je stokalo po zaporih, ker so bili na sumu, da so socialni demokrati, na stotine jih je izgnalo iz mest, dočim se je za one delavce, ki so bili slučajno brezposelni predlagalo, da se jih postavi pod vlačugarski zakon.

In tako se število dobrouspelih plačilnih bojev vedno bolj in bolj zvišuje vpljub neizmernemu napredku podjetniške organizacije; izdatki za pravovarstvo, podpore in izobrazbo presegajo milijone.

Paralelno s tem velikanskim napredkom korakajo socialni demokratični železničarji naprej proti svojem cilju. In milijoni, katere je organizacija svojim tovarišem v zadnjih letih priborila, dokazujejo uspešnost železniške organizacije. Ali ravno pri raziskovanju teh velikanskih uspehov se stari ne morajo vzdržati, da ne bi predbacivali mlajšim nizkotno cenitev teh uspehov, ki je pa le posledica nerazumljavanja kulture in gospodarske moči, ki jo vsebuje strokovna organizacija; to pale radi tega, ker manjka večini delavstva staro navdušenje, katero mirnim srcem prepuščajo manjšini članstva, sami pa le skušajo omalovaževati te ogromne pridobitve. Starejši smo se morali bojevati desetletja za prihodnost, kar smo tudi vsikdar radi storili, ker nas je vodilo navdušenje za dobro stvar. Stari smo sejali, vi mladi pa žanjete in ne znate te pridobitve uporabiti v svrhu pridobitve novih navdušenih sobojevnikov za nadaljno delo. Neštevilni so v vaših vrstah egoisti, katerim je delo za skupnost tuja stvar.

Ker je pa le sodelovanje in boj vir navdušenja, in navduševal, ne plamti več v vaših srcih nas stare tisti ogenj, ki je spodbujal da smo prenašali največje težkoče. Če hočete dovršiti delo, ki smo ga mi stari pričeli, potem se ozrite na naše junaške boje katere so izvajali stari strokovno organizirani delavci, ki se niso ustrašili ne preganjanj ne neuspehov; posnemajte jih, če vam je za dobro stvar. Pokažite železničarjem razvoj delavskih organizacij, dokažite jim, kako so se morali bojevati stari za krajcarsko zvišanje, medtem ko vi pridobite milijone. Podkurite srca vsem onim, da bode vsplamtel navdušenje in solidarnost. Le po takem delu bode občutili notranjo zadovoljnost, in nepričakovani razvoj železničarske organizacije. Če

se bode ravnali po teh nasvetih, potem ne bode več obsipavali onih, ki so v klub vaše brezbriznosti železniškemu proletarijatu toliko dobrega pridobili, temveč bode z njimi vred korakali, pospeševali njih delo, ter tako stopali od zmage do zmage.

NAŠI VSPERI!

Kdor se je uskarjal že celo vrsto let z agitacijo mej različnimi delavskimi strokami ter imel priliko spoznavati gmotno stanje tisočev in tisočev delavcev in opazovati njih borno in mizerno življenje, oni mora upravičeno trditi, da pozna natanjko ne samo njih razmere, v katerih životarijo nego da je spoznal tudi njih značaj, njih slabe in dobre lastnosti.

Kaj naj vendar v tem pogledu porečemo o železničarjih, ki imajo v Avstriji jedno najbolj razvitih strokovnih organizacij, in katerej imajo danes zahvaliti nešteto dobrot bodi glede zboljšanja njihovega gmotnega kakor tudi moralnega položaja. Kaj porečeš o železničarju, starem sodrugu in starem članu naše organizacije, ki te še danes vpraša: *kaj pa je socialnodemokratična organizacija za železničarje storila*. Ti ki se zavedaš, kaj si bil pred organizacijo in kaj si sedaj, ko si postal iz pravega sužnja človek in te je organizacija obožila s človeškimi pravicami ter ti preskrbela tudi človeško življenje, se bodeš vprašal, kako vendar more ostati se kedo železničarjev in tako nepremišljeno, tako nevaležno vprašati, *takorekoč svojo največjo dobrotnico: povej mi vendar, kaj dobrega pa si mi še storila?* Gotovo, da o teh besedah ni iskati zlobe, ker bilo bi preveč, sploh misliti na kaj takega, ali vendar si moramo znati razložiti vzrok takim pojavom mej stariimi našimi sodrugi. Naši nasprotniki morejo kaj takega govoriti prav radi tega, ker so nasprotniki in ker je kot takim dobrodošlo vsakero orožje, samo da nas morejo grditi. Oprostljivo je tudi delavcu, ki je pred kratkim časom vstopil v organizacijo in se ne pozna njenega razvoja, njenega delovanja in njenih velikanskih uspehov, izvojevanih v teku dolgih let za železničarski proletarijat. Ne moremo pa spregledati takega očitanja staremu sodrugu, ter ga moramo obžalovati, da kljub svojemu dolgoletnemu bivanju v vrstah naše organizacije ne pozna še danes svojega lastnega stališča niti svojega gmotnega položaja in da pozablja na velikanske žrtve onih tovarišev, kateri so postavili v nevarnost svoj obstanek in šli se izpostaviti stoterim šikanam od strani njihovih delodajalcev ter šli zanj v boj za boljšo bodočnost. *Visek nevaležnosti* se srčali v nepremišljenem očitanju: *kaj je organizacija za me storila?*, napram sodrugom voditeljem, ki so v trdem boju za izboljšanje gmotnega položaja železničarjev izgubili svoj kruh, in morali pretrpiti najhujša preganjanja in žrtvovati vse svoje fizične, materijalne in moralne moči, katerim edinim se ima danes zahvaliti vsak železničar da so se njegove gmotne in moralne razmere tako temeljito spremenile.

Namenili smo se vsled tega, podati kratko sliko plodonosnega delovanja naše socialnodemokratične organizacije ter poklicati marsikateremu pozabljivcu v spomin njene mnogobrojne uspehe na socialnem polju, kakor tudi na polju kulture. Mogoče se nam posreči, *ovreči nesramne laži naših nasprotnikov, ki takrat, ko je organizacija počela svoje delovanje ter vohovala krut boj, niso hoteli ničesa vedeti ni slušati o železničarjih*. Prepriča se mogoče tudi marsikateri zaslepljeni tovariš železničar, ki ima le še količek poštenosti v sebi, tako tudi marsikateri mlačni indiferent, da je organizacija za železničarje dosegla velikanskih uspehov in, da je bila vedno poštena in energična zastopnica njihovih koristij.

Ko se je organizacija ustanovila so njeni voditelji imeli prav dobro pred seboj vse poteškoče, ki jih imajo premagati. Toda nič jih ni strašilo. Z mladeniško ognjevitostjo so šli na delo ter kljubovali vsem cesarsko kraljevim oblastnijam, ki so gledale organizacijo po strani, premagali vse šikane od strani železniških poduzetij in premagali tudi vse zapreke stavljenne od strani uslužbencev samih, ki so bili tako navzeti separatističnega duha, da so se v svoji zaslepljenosti prav resno trudili ovirati nje, naravnih razvoj in zaprečiti vsak njeni uspeh.

Prvi uspeh energičnega delovanja mlade organizacije je bilo proširnje *zararovanja proti nezgodam na vse kategorije železniških uslužbencev*. S svojim ravno ustanovljenim strokovnim listom in s prirejanjem shodov se je organizaciji posrečilo vzbuditi zanimanje za to velevažno socialno ustanovo velik del javnost in si pridobiti na svojo stran razven sodrugov *Pernerstorfer* in *dra Kronawetterja* tudi še nekež drugih državnozbornih poslancev, ki so se pa za stvar začeli prav iskreno zani-

mati. Le-tem se je posrečilo prisiliti vlado, da je sklicala enketo, ki je zborovala meseca avgusta 1893 in pri kateri je sodrug *Wintersberger* imel priliko razpoložiti vso mizerijo, v kateri železničarji živijo. *Vprašanje železničarskega zararovanja proti nezgodam* je bilo nato predloženo parlamentu in v seji dne 7. decembra 1893 je bilo sklenjeno, naročiti obrtnemu odseku, da sestavi tozadevni zakonski načrt. Dne 20. julija 1894 je bil parlament sprejel takozvani *razširjeralni zakon* s katerim je bilo *zararovanje proti nezgodam proširjeno na vse železniške uslužbence*. Res je, da so vsled tega železničarji izgubili pravice, ki so jih imeli po *jamstvenem zakonu* — ker v naši razredni državi sploh ni bilo drugače mogoče — vendar pa je ta prvi uspeh še mladinske organizacije poln materijelnih koristij za ponesrečene železničarje.

Januarja meseca leta 1895 je organizacija izvojevala delavcem c. k. avstrijskih državnih železnic *stabilizorno* nastavljenje. Njeni nasprotniki so bili nevošljivi takemu uspehu in ker niso imeli drugih sredstev, s katerimi bi zatemnili to velevažno pridobitev, so razširili podlo laž, da je bila socialnodemokratična stranka stabiliziranju delavcev nasprotna. Zahvaliti pa se ima železniški delavec za stalnost svoje službe, jedino le naši socialnodemokratični organizaciji, ki je neustrašljivo objavljala javnosti mizerijo v kateri so se nahajali uslužbenci državnih kakor tudi privatnih železniških podjetij in obelodanjevali kričeče krivice, ki so jih morali prenašati pod absolutnim režimom železniških uprav.

Naša strokovna glasila res niso hotela in tudi niso mogla slediti meščanskemu časopisju, ki se je širokoustilo na vse grlo o velikanskem uspehu, da je bilo 1. januarja 1895 kakih 6000 delavcev stabiliziranih; kljub temu pa se ne sme prezreti, da je to pomenilo na socialnem polju velik in resen korak naprej. Da je bila naša organizacija nasprotnica stabiliziranju, to je podla laž naših nasprotnikov, ki jo moremo ovreči se s tem, da je naš sodrug *Tomschick* in sedanji državni poslanec že na prvem avstrijskem železničarskem kongresu, ki se je vršil od 22 do 24 marca 1896 na Dunaju zahteval, da se uvede zakon, o katerim naj se uredijo mezdni in delavski odnošaji železniških delavcev. Tak zakonski načrt je organizacija tudi izdelala in ga je potem leta 1898 dr. Verkauf v imenu sveze socialnodemokratičnih poslancev tudi predložil državnemu zboru. Ta načrt je bil za časa zadnjega državnozbornskega zasedanja revidiran in popravljen od sodruga *Tomsechika*, ki ga je tamkaj letošnje leto opevno predlagal prenovljeni načrt. Razven tega pa je bila tozadevna zahteva po stabiliziranju obsirna tudi v spomenici, ki jo je leta 1900 deputacija predložila železniškemu ministru.

Leta 1897 je vlada našo organizacijo razpustila na ljubo krščanskim socialcem, ki so tistega leta sijajno zmagali v državnozbornskih volitvah. Novembra meseca istega leta je padel *Guttenberg* in je prevzel njegov stolček prekanjeni jezuit *Wittek*. Tu je nastopila nova doba naše organizacije ki je premenila tudi svoje ime in se začela imenovati *Splošno pravovarstveno in strokovno društvo za Avstrijo*. Gospod *Wittek*, zavil v svoj plašč jezuitskega hlinstva, *socialni politik*, *strokovnjak v železniških stvarih* kot *prijatelj železniških uslužbencev* in konečno tudi prijatelj naše organizacije je s početka res občeval nekaj uljudneje s svojimi uslužbenci nego njegov prednik komis kaprol *Guttenberg*.

Razmere so se povsem predručile z vstopom socialnodemokratičnih poslancev v državni zbor posebno poslanca d.ra *Ellebogna* po novih volitvah leta 1901. Dr. *Ellenbogen* ni prizanesel *Witteku* ničesar. Hotel je njegov sistem v nagoti razkriti in potrudil se je, spraviti ministra v marsikatero blamažo. Gospod *Wittek* se je seveda maščeval nad dr. *Ellenbogenom* s tem, da je s pomočjo železniških ravnateljev šikaniral organizirane železničarje, ter jih zatiral, ce tudi ne vidno in jim tako izpodkopaval njihovo eksistenco.

Močno agitacijo je razvila organizacija leta 1897 in 1898 vsled velikega števila nezgod, ki so se dogajale po železnicah dan za dnevom. Na drugi strani se je razvila organizacija v smeri pravovarstva v taki meri, da so obdolženi uslužbenci bili drug za drugim oproščeni obtoženih službenih deliktov. *Železniški minister* gosp. *Wittek* je bil vsled tega prisiljen izdati znani ministerijalni odlok št. 2725 od 14 februarja 1898 o *skrajšanju delavnega časa in službene dobe*.

Te zadnje pridobitve nikakor ne priste vamo takozvanim velikim pridobitvam. O tem uspehu smo sodili jako ponižno, dasi je tvorila ta nova koncesija takorekoč podlago organizacije, na katerej je mogla nadaljevati svoje plodovno delovanje. Odlok sam je pa za železničarje velikega pomena in važnosti. Stari naši

sodrugji se bodo še spominjali, kak je bil delavni čas in kaka je bila delavna doba pred obstojem naše organizacije. Mlajšim sodrugom pa priporočamo, naj se o tem prepričajo iz prejšnjih letnikov našega strokovnega časopisa in iz brošurice ki jo je napisal in izdal dr. Ellenbogen pod naslovom: «Zelezničar in socialna demokracija», in je prevedena tudi v naš slovenski jezik. Tako se morejo prepričati iz avtentičnih virov, o tadajnjih neznoznih razmerah glede delavnika in glede službene dobe. In mraz jih bo stresal, ko bodo čitali te grozne podatke.

Službeni čas *prožnega čuvaja* je znašal *stalno* in nepretrgano po 36 ur s 7 urnim odmorom. V službeni čas pa niso bila všteta niti njegova postranska opravila kakor čiščenje proge plevela i t. d. *Ogibni čuvaji so delali po 36 ur s 12 urnim odmorom skladišni in postajni delavci pa sploh niso imeli nikakega določenega delavnika*, ker so morali delati toliko časa, dokler niso same utrujenosti popadali. Saj je splošno znano in je bilo svoječasno tudi dokazano, da so skladišni delavci državno-železniške družbe na postaji Skalit-Bukovitz opravljali skorj 60 ur kar nepretrgoma službo. Še slabše pa se je godilo v ozemju in spremnemu osebju. Le tem je zdravnik določeval čas odmora, ko je uslužbenca spoznal bolnega, da se je mogel odpočiti in prespati. Lahko bi napisali cele knjige primerov, a se na tem mestu omejimo le na dva jako kričeča in notorična slučaja: V *Reichenbergu* so službovali kurjači po 51 ur, dočim so dobili le po 6 ur odmora. V *Bodenbachu* je strojevodja stal na svojem stroju nepretrgoma 42 ur. Same utrujenosti je pal nato s stroja doli in se pri padcu težko ranil.

Kedo ima vendar še korajžo reči, da se glede tega do danes ni ničesar spremenilo?! Kak pa je vendar današnji delavnik posameznih uslužbencev. Danes sme le 40 odstotkov časa, določenega za turnus, spadati na službeni čas; osebje samo more po svojih izvoljenih zaupnikih posredovati pri sestavljanju turnusov. Marsikdo gotovo poreče: pa kljub temu ravnateljstva delaja prav tako kakor se jim ravno poljubi. No, jako se moti vsakdo, kdor tako misli. Kje najdete vendar še danes one izkoriščevalne turnuse, ki so se sestavljali nekaj in s katerimi so železniške uprave takorekoč kar naravnost trgale kožo in meso raz teles uslužbenih uslužbencev. Takega konjedskega izkoriščevanja danes ne najdemo več. Le pri c. k. severni železnici je dobiti še turnuse, v katerih delavnik znaša še preko 40 odstotkov, kar spominja še na kruto judovsko odušvo prejšnjih desetletij.

Danes nima noben avstrijski prožni čuvaj več 23 ur službe in pa 7 ali 9 ur prostega časa. Ravno tako je tudi delavnik postajnega osebja mnogo krajši. Na večjih disposicijskih in premikalnih postajah je sploh 24 urna služba popolnoma odpravljena in je uveden 12 urni delavnik s 24 urnim odmorom. Sploh pa imamo že povsod uveljavljen 18 ali 16 urni delavnik in organizacija si smatra kot svojo prvo nalogo v tej smeri delovati še nadalje, da doseže čim boljše rezultate. Tudi delavniškim uslužbenem in prožnim delavcem se je v tem pogledu marsikaj doseglo. Omenimo naj le zadnjo koncesijo o 54 oziroma 52 urnem službenem času za delavniške delavce. Obljubljena nam je tudi regulacija delavnika pri vseh drugih delavskih kategorijah, ki se uvede čimprej potem delavskih redov, sestavljenih v sporazumljenju z delavstvom samim. Nadejati se moremo tedaj še prav lepega napredka.

Da nadaljujemo v kronološkem redu, moramo najprej omeniti še onih uspehov, ki uslužbenem niso donesli sicer momentarnih materialnih koristij, ki so pa za nje, kakor tudi za njih družine dalekosežne važnosti v slučaju nezgod in bolezni. Žalibog, da uslužbenci ravno temu organizacijskemu delovanju pripisujejo premalo važnosti, ker ne razumejo velikega socialnega pomena, ki ga imajo za njih in njihove družine take pridobitve. Kaj je počenjala v prejšnjih časih železniška uprava po svojih zatiralcih z bolnimi ali onemoglimi uslužbenci, to je znano našim starim sodrugom, ki so čitali strokovno glasilo. Tam smo jih postavljali na oder in jih očrtali, kakor so, kot izsevalci suženjske železničarske krvi zaslužili.

Starejši sodrugji se bodo še spominjali, da so se prejšnje bolniške blagajne reformirale v smislu zakona iz meseca decembra 1887. leta. Uslužbenci so plačevali prav redno svoje prispevke v bolniško blagajno, a razpolagati s temi svojimi žulji niso imeli pravice ne v upravi tega zavoda kakor tudi ne pri penzijskih ali provizijskih blagajnah. Zelezničarji niso imeli svojih zastopnikov v ravnateljstvu teh humanitetnih zavodov nego so gospodarili z njihovim denarjem možje, ki so jih določile železniške uprave same in katere so uslužbenci hočeš ali nošeš tudi morali voliti. Kako so ti

ljudje gospodarili, nam pričajo vedni defeciti teh zavodov. Organizacija je opozorila železničarje na te važne zavode, kjer se zbirajo njihovi žulji, ter jih prepričala, da morejo in morajo tudi oni poslati tja svoje zaupnike ki bodo gledali, kaj se z njihovim denarjem godi.

Komaj so naši sodrugji stopili v te zavode, so začeli preustrojevati te institute v korist železničarjev. Prvi njihov uspeh je bil ta, da je moral železniški minister Wittek izdati reformo statuta bolniške blagajne, s katero je bolniško podporo oženjenim članom, ki imajo dva ali več otrok, zvišal od 60 na 70 odstotkov. Ravno tako so naši sodrugji dosegli sličnih uspehov tudi pri drugih privatnih železniških podjetjih. Sodrugi pri južni železnici se potegujejo še danes za zvišanje bolniških prispevkov in za takozvano družinsko bolniško zavarovanje. Za vsak najmanjši napredek v korist uslužbencev je bilo treba hudega boja in vsa podjetja so klonila vedno le v strahu pred močjo naše krepke organizacije. Ravno tako imamo pripisovati tudi vsako reformiranje v penzijskih in provizijskih skladih, le delavnosti naših sodrugov v odborih teh institutov, ki so z jekleno vstrajnostjo in železno energijo in s pomočjo naše organizacije dosegli marsikaj v prid železničarstva in so izbrisali marsikatero nečloveško določbo iz statutov teh zavodov.

Tako se je pod pritiskom organizacije oziroma pod pritiskom naših sodrugov delujočih v odborih teh dobrodelnih zavodov, odpravila pri buštirradski železnici določba, da ponesrečeni železničar dobi le diferenco mej penzijo in mej rento, če je njegova penzija ob času ponesrečenja višja. Leta 1898 se je pri ausiško topliški progji ustanovil penzijski sklad za delavce. To ustanovo so hoteli spraviti v zvezo s cesarjevim jubilejem, češ da so jo dovolili v spomin cesarju, resnica pa je, da je tu govorila organizacija svojo odločilno besedo. Pri državno-železniški družbi se je pod vplivom organizacije odpravila 70-odstotna pokojninska sramota in Avstrijska severno-zapadna železnica je morala odpraviti naravnost nesramni sistem obligatoričnega privatnega zavarovanja.

Največ pa je v tem pogledu dosegla organizacija pri c. k. avstrijskih državnih železnicah. Moč naše organizacije je prisilila Witteka, da je leta 1906 znatno spremenil statute provizijskega sklada. Ze sprejetje v ta zavod se je proglasilo kot pravica posameznega delavca, katero more uveljaviti do svojega 55. leta; karenčna doba se je onim, ki so oboleli v službi, skrajšala na pet let, in oni uslužbenci, ki so vsled nezgode postali nesposobni za službo, morejo takoj zahtevati najmanj 40 postotno provizijo. In še veliko vrsto drugih določb bi bilo omeniti, ki jih je organizacija izposlovala v prid železničarjev. Energičnemu nastopu naših sodrugov imamo zahvaliti tudi 40 odstotno *vračunanje dunajske stanarine v provizijo in poldrugokratno vračunanje službene dobe za spremno osebje*. To slednjo ugodnost si je strojevno osebje pridobilo že leta 1899. Kot največji uspeh pa moramo beležiti to, da se je podlaga za izračunavanje delavske provizije zvišala od 70 na 85 odstotkov, in kar je najvažnejše, brez najmanjšega zvišanja članarine. Akcija za skrajšanje službene dobe od 35 na 30 let je tudi že započeta in se je nadejati povsem ugodne rešitve. Omeniti je tudi še ugodno rešitev stanovanjskega vprašanja, in le dotičnim odborikom provizijskega sklada imajo železničarji zahvaliti, da se iztrgajo iz kreppljev hišnih posestnikov, ki jih ravno tu izkoriščajo prav oduško. In kdo je še med Vami, ki ima mu pog vprašati: kaj pa je storila organizacija za železničarje!?

Oglejmo si nadalje nekoliko službeno pragmatiko! Kaj se je tekom 20 let in od obstoja organizacije spremenilo in reformiralo v disciplinarnem postopanju? Gotovo, današnja službena pragmatika nikakor ni idealna in še dolgo tudi ne bo. Ali, starejši uslužbenci se gotovo spominjajo, kako je bilo pred 20 leti, ko uslužbenec ni imel trohice pravice, in je vladal samopašni absolutizem eksekutorjev železniške uprave. Priznati mora vsakdo, ki je poznal prejšnje neznozne razmere, da je tudi tukaj organizacija izvršila ogromno delo. In kaj porečete k temu, da se bodo delavski redi, kjer se bode odločevalo o službenem času o visokosti mezd i t. d., sestavljali sporazumno s železniškim delavstvom samim! Ali, bodimo prepričani, tudi v oči gled tej najnovejši, toliko važni pridobitvi še kedo poreče: kaj pa se je storilo za železniške delavce?

Kakor glede ureditve delavnika in službene dobe, so se dosegle važne spremembe tudi glede visokosti dnin in plač; pozabiti tudi ne smemo znatnih pridobitev pri avanziranju.

Malo smo imeli takih podjetij, v katerih bi se bilo delavstvo tako zborabljalo in izkoriščevalo, kakor ravno pri železnicah. Plača je obstajala po večini v premijah; zraven pa

so vrinili še akord, tako da je bil sistem izmозgovanja popoln. Plače so bile pa majhne.

Neumorno je delovala organizacija na odpravljenju akorda, ter ga je pri c. k. državnih železnicah tudi odpravila in uvedla stabilizacijo. Zvišale so se mezde, določile začetne in končne plače ter se tudi znatno zvišale. Z avtomatiko se je uredilo avanziranje in se s tem omogočilo, da vsak uslužbenec v teku predpisanih let doseže najvišjo plačo svoje kategorije. Izkoriščevalni sistem je bil s tem odpravljen in gmotno stanje železničarjev se je znatno dvignilo.

Mezde po 1 krono 20 vin. do največ 2 kroni so izginile in sramotne plačice najbolj zatirane kategorije železniških uslužbencev, to je čuvajev, po 480, 576, 600 in 700 kron, so končno odstranjene. Tudi danes železniški uslužbenec še ne dobi one odškodnine za svoje delo, katera mu po vrednosti istega pripada, ali ta njegov položaj se nikakor ne da več primerjati z ono mizerijo, v kateri je živel v prejšnjih časih.

Zboljšanja, ki jih je izvojeval železničar pod vodstvom organizacije v svojem prvem boju, leta 1905, so še vsem dobro v spominu in jih ni menda treba še posebej omenjati.

Še bolj živo pa imajo železničarji pred očmi ravno končano gibanje. Meseca marca 1908 je sodrug Ellenbogen v državnem zboru predlagal, da se stavi 20 milijonov kron v državni proračun, v svrhu, da se zboljša vsaj minimalno mizerni gmotni položaj železničarjev. Predlog je bil odklonjen proti glasovom socialno-demokratske manjšine. Sprejeta pa je bila njegova spomenica, v kateri je opisal najpotrebnejše njih življenske zahteve.

Vlada si je v trenutku premislila. Dovolila je, gotovo samo iz strahu pred organizacijo, najprej 8 milijonov 300 tisoč kron ter k tej svoti dodala še svojevoljno 1 milijon 300 tisoč, ki naj bi došli v prid samo uradnikom.

Organizacija je sklicala državno konferenco in je na tej izročila nadaljna pogajanja posebnemu komiteju. Kaj je ta komité izposloval pri vladi in izsilil, je vsem dobro znano. Primerjati hočemo le prav na kratko, kako je bilo *preje* in kako je *danes*.

Preje poniževalno majhne plače, ki so danes znatno zvišane. Zvišajo se mezde, uredijo se različni stranski dohodki. Uvede se nočna doklada za celo vrsto uslužbencev, ki jo do sedaj še niso imeli. Cena naturalnih stanovanj se zniža, vsled česar dobijo prizadeti uslužbenci večje stanarine. *Ta pridobitev je dobrodošla posebno čuvajem*, kar moramo v prvi vrsti povdarjati. Zvišale so se začetne in končne plače; uredilo se je avanziranje tako, da bode mogel vsak uslužbenec doseči najvišjo plačo svoje kategorije. Omejila se je provizijska službena doba ter se nje dolgot stalno določila; tudi se je končno uredilo definitivno nameščenje ter se razširilo normiranje v višjih plačilnih razredih. Čuvaji so prešli v drugo kategorijo uslužbencev in stem dosegli ne samo velik gmoten nego tudi uvaževanja vreden moralni napredek.

Pa tudi delavcem se prikazuje polagoma boljša bodočnost. Nise doseglo samo zvišanje plač in regulacija delavnega časa (delavniškim uslužbenem je zagotovljen 52-urni tednik), nego tudi zvišanje stabilizacije in publikacija delavniškega reda, ki se bo izvršila dogovorno z delavci in po katerem se bode delavni čas uredil, tudi še za druge delavske kategorije. Ob enem se postavi plačilni tarif in se končno uredi plačani dopust tudi za delavce.

To je bilanca šestnajstletnega poštenega delovanja organizacije!

Kdor bi v oči gled navedenim dejstvom, ki so javnosti v Avstriji znana in katera so se odigrala vspricho vsih železničarjev, še trdil, da socialno-demokratska železničarska organizacija ni storila ničesar za železničarje in da ni za nje potrebna, ta je ali slobnež ali pa bedak.

Ker hočemo biti stvarni, ne smemo pozabiti na dve drugi stvari, ki sta velepomembni za železničarje, to je aktiviranje personalne komisije in delavskih odborov in pa posredovanje organizacije pri akciji za podržavljenje železniških podjetij kar se tiče personalne komisije in delavskih odborov, se nikakor ne moremo strinjati z mnenjem naših nasprotnikov. Če tudi priznamo, da niti sestava te institucije niti nje pravila ne odgovarjajo faktu, potrebam, smo vendar prepričani, da je ta zavod za uslužbenec velike vrednosti in da postane s časoma izvrstno orožje, v boju za blagor prizadetih; nikakor pa nismo mnenja naših nasprotnikov, ki trdijo, da je ta zavod le varanje in pesek v oči uslužbenem. Za gospodo je grozdje prekisló, ker ne morejo spraviti svojcev v ta zavod, da bi tam preobračali šovinistične kozolce in stem ovirali delovanje. Mi vprašamo vsacega posameznega uslužbenca, ki dobi ta list v roke, — naj si je prijatelj ali

sovražnik, da razmišlja, je-li koristno, da se omogočuje uslužbencem potom njihovih izvoljenih zaupnikov priti v direktno dotiko s svojim najvišjim predstojnikom in prinesiti tja njihove želje in pritožbe. *Kako je bilo pa nekdanj?* Se je li suženj-uslužbenec mogel drzniti stopiti v svetišče najvišjega predstojnika, postavljenega od «Boga» z namenom da mu predloži ponižne želje in prošnje, sleherni uradni sluga je zamogel takemu drznežu zapreti duri pred nosom. Le majhnem številu uslužbencev se je posrečilo stopiti pred «Boga»; večino teh prosilcev je sprejel gospod tajnik ali pa kak zakotni pisar, z namenom, da ne motijo gospoda ravnatelja i t. d.; istim je uslužbenec lahko povedal svoje prošnje in pritožbe, ki so našle svoj prezgodnji grob v papirnem košu. Ravnateljem železnice je bila revščina uslužbencev popolnoma neznana; niti pojma niso imeli, kake potrebe in želje ima uslužbenec. Smelo lahko trdimo, da so jih *namenoma* slabo informirali o razmerah, v katerih so živitarili železničarji. (Glej enketa čuvajev iz l. 1899).

In kako se to vrši sedaj? Voljeni zaupnik stopi pogotomu pred ministra ali svojega ravnatelja; na podlagi dejstev mu razloži resnični položaj onih kategorij, ki so ga odposlale in dostikrat tudi zastopa druge kategorije, če mu je v to svrhu podeljeno zaupanje.

In sedaj si pa oglejmo akcijo za *podržavljenje železnice*.

Onim starim železniškim uslužbencem kateri so bili poprej podržavljeni je ta akcija še dobro v spominu. Podržavljenje železniških podjetij se je izvrševalo tako-le: Vlada se je dogovorila s železniškimi podjetniki o potrebnih modalitetah i t. d., sklenila se je pogodba, ki jo je potrdil parlament in železnica je bila državna last. Kaj se je zgodilo z uslužbenci? Za te se ni zmenil nikdo; bili so namreč inventar, ki je bil predan kakor živinca na semnju.

Stvar se je danes nekoliko predrugačila. V parlamentu sedijo «rudečkarji». Povsod hočejo imeti svoj nos in vprašanja podržavljenja temeljito prestudirajo in imajo to grdo navado, da gledajo manj na denarni zakelj gospodov akcionarjev in gospoda finančnega ministra, dočim obračajo veliko večjo pozornost majhni mošnjici železničarskih uslužbencev. In dogodilo se je o priliki podržavljenja severne železnice, da se je eden teh «rudečih poslancev», gospodje meščanski poslanci nimajo časa za take malenkosti — pri posvetovanju podržavljenja severne železnice v odboru zavzel za uslužbenca te železnice in predlagal, da se ima varovati pridobljene pravice prizadetih njenih uslužbencev in delavcev. Ta predlog je bil sprejet in je tudi obelodanjen v zakonskem načrtu v člen IV. in v tem smislu tudi v polni meri uveljavljen v § 12 pogodbe. Organizacija je s pomočjo socialno-demokratske državno-zborske frakcije potisnila akcijo za podržavljenje na pot socialne politike in uslužbenec sedaj ni bil več del inventarja, marveč živ človek, ki je obstal na svojih zamčenih mu pravicah.

Principijelni načrt uvrščenja kakor ga je izdelala osebna komisija severne železnice, je bil predmet jako živahnih debat, rezultat pa se je pokazal za uslužbenca dovoljen, katerega je energično zastopalo vodstvo organizacije.

Uslužbenci severne železnice so seveda pričakovali izboljšanje položaja za celokupno osebo, ker so napram tovarišem, vposlenim pri drugih železnicah vsled barbaričnega Jajttelesovega sistema daleč zaostali. Vendar se niso mogli takoj sprijazniti z novimi razmerami. Da, še celo trdili so, da so pri podržavljenju zastopavljani svojim tovarišem pri c. kr. državnih železnicah. Toda konstatirati moramo, da se je energičnemu posredovanju organizacije posrečilo iztrebiti marsikatero nepravilnost in zapostavljanja. Uslužbenci severne železnice so deležni vseh pridobitev svojih tovarišev pri c. k. državnih železnicah in uverjeni smo, da bodo tudi zadnje koncesije, kakor razširjanja izvršene njim v prilog, dovedle do tega, da bodo uslužbenci severne železnice hvaležni svoji organizaciji za njen trud.

Razmere so danes še precej zamotane, in kadar se situacija razjasni bodo uslužbenci severne železnice izprevideli, da nimajo radi uvrščenja ne-le nikake zgube, temveč lep dobiček.

Uvrščenje uslužbencev severne železnice je provzročilo organizaciji mnogo truda in skrbi. Nadejamo se, da bodo ti uslužbenci, če tudi kasno, izprevideli, da je organizacija varovala v polni meri njih interese.

S tem zaključujemo svoje kritične študije, nadejajo se, da se nam je posrečilo prepričati ne-le naših sodrugov temveč tudi naše nasprotnike ako sploh morejo še objektivno soditi in čuvstvovati, da je organizacija v svojem šestnajstletnem delovanju vse storila, neoziraje se

na trud in žrtve, da izvrši svojo misijo — pošteno in pravično služiti železničarjem.

Uverjeni smo, da bodo naši nasprotniki porabili, vsa sredstva in z njim prirojeno zvijačo pripisali svote pridobitve naše organizacije, k svojemu računu. Prej kakor slej, bodo sumničeli in obrekovali — saj to je njih sramotna obol, ki jo morajo izvrševati, da se obzdrže na povišku — mi pa zaupamo se zdravemu razumu naših železničarjev, dobro vedoč, da jih bode bore malo številcev takih, ki bodo tem obrekovalcem sli na limanice. **Kdor ima pogum vreči na nas prvo poleno, ta naj izstopi!**

Komurkoli pride v roke la list, naj se potruži, da čita natančno besedo za besedo, vrsto za vrsto naj uporabi vse svoje skušnje in lastne doživljaje, pa se bode prepričal, da vse besede in vrstice vsebuje le samo resnico, katere ne more ovreči tudi naš najhujši nasprotnik.

In v spoznavanju te resnice, bode njemu in njegovim tovarišem, katerim bode dal ta ta list, da ga čitajo, dovedlo do prepričanja, da mora pripadati i on skupini onih ljudi, ki so toliko koristnega in dobrega storili za nekdanj usuznjene in izkoriščane železničarje. Spoznal bode, da je njegova dolžnost, sodelovati pri spopolnitvi organizacije v kateri je naši varstvo v sedajnosti, in katera mu bodi tudi zavetišče v prihodnosti.

Na noge toraj vi železničarji, pričnite delo! Podpirajte nas v našem stremljenju in v naših nadaljnjih bojih in konečna znaga naša bode!

Železničarji „prodani in izdani“.

Odkar se železničarji bojujejo v svoji organizaciji za svoj gmotni in moralni napredek, se vije kakor morska kača v vsem meščanskem časopisju, o priliki sklepanja bodisi koje započete akcije, prazna in puhla fraza: »železničarji so bili prodani in izdani.« Človek, ki čita dan na dan taka zlobna obrekovanja naših nasprotnikov, si že mora konečno res misliti, da naša socialnodemokratska organizacija kupčuje s človeškim mesom, kakor kak »civiliziran« Anglež s zamrci v Afriki in da prodaja železničarje na svojem trgu, kakor kak veletržec ali bankir svoje žito oziroma akcije na borznem trgu.

Tudi ob sklepu našega ravno končanega gibanja na državnih železnicah smo morali čuti slična podtikanja. »Železničarji so za štiri leta okovani v verige,« so pisali vsi nasprotniki socialnih demokratov, ko je eksekutivni komite koaliranih železničarskih organizacij podpisal na Dunaju, v ministerstvu, že znano, sledečo izjavo:

Res, da so ravno podeljene koncesije državno-železniške uprave v stanu zboljšati gmotni in socialni položaj železniškega osebja, ako namreč nenadoma ne poskočijo cene življenskih potrebščinam, ali kljub temu se ne more vsako prihodnjo upravičeno zahtevo zavriniti. Vsled tega koalirane organizacije zapostavljanje takih zahtev, ki so odvisne od večjih denernih žrtev ne morejo dovoljiti dalje nego za štiri leta. Pri tem pa se eksekutivni komite nadeja, da se predlogom, stavljenim v centralnih odborih po možnosti udovolji.

K takemu prebacivanju ne moremo pač drugega reči, nego, da se v njem zrcali gorostasna nevednost na jedni strani, na drugi strani pa jezuitsko zlobno zavijanje, ki naj ima jedini namen, očrniti našo organizacijo v obeh njenih pripadnikov, kakor tudi pred celo javnostjo.

Razumeti je treba, da danes tvorijo delavci in podjetniki dve enakopravni stranki, ki sklepata pogodbo, veljavno pod določenimi pogoji za določeno dobo. Dolgo vrsto let so se morale posamezne organizacije bojevati, da so dosegle to velevažno stališče v socialni politiki in kjer so jo dosegle, so mora iskreno priznati od vsakterega, ki količkaj razume pomen takega stališča, da to znači velik korak v njihovem razvoju. Delavec danes ni več osamljen napram svojemu delodajalcu. Roka v roki, združen v trdno verigo, nastopa on proti svojemu gospodarju delodajalcu in sklepa z njim pogodbe, ki ne veljajo le za njega samega nego za vso delavsko kategorijo, združeno v jedni organizaciji.

Od *artokratskega sistema* prešli smo tedaj v industriji k *demokratskem sistemu*, po katerem je delavstvo postalo enakopraven pogodnik v pogajanjih s podjetništvom.

Toda zlobnost, ali bolje, brezmejno idiotstvo naših nasprotnikov ne vidi v tej važni socialni predobitvi nikakega napredka. Zaslepljeni so tako od same nestrpnosti, da jim tudi tukaj ni na misel druga fraza nego: *železničarji so bili prodani in izdani*. Splošno se prizna danes vsaka kolektivna pogodba mej

delavstvom in podjetništvom za važen napredek v svetovnem proletarijskem gibanju, ker delavec ne stoji osamljen in onemogel nasproti podjetniku delodajalcu. *Tarifne pogodbe* so v vsem delavskem svetu cenjene tim višje, čim daljša je doba, za katero so sklenjene. Ta moderna oblika delavskih pogodb se je uveljavila že povsod in strokovnjaki, teoretikarji kakor praktikarji, se pečajo s tem važnim predmetom socialne vede. Cele knjige imamo napisane o teh takozvanih kolektivnih pogodbah. Naši nasprotniki o vsem tem nečejo ničesar vedeti, ker je jedini njihov namen izpodkopavati vpliv naše organizaciji z najostudnejšimi lažmi in z najumazanejšimi sredstvi. Kolektivnih pogodb beležimo od leta do leta več. Pri nas v Avstriji je bilo sklenjenih leta 1904 komaj 37, tri leta nato pa, to je leta 1907, že 727. Dosti več jih seveda nahajamo na Nemškem in tudi na Angležkem, kjer se večina mezdnih bojev konča s sličnimi kolektivnimi pogodbami.

Vsi praktikarji pa so danes mej sobej edini, da ima taka *kolektivna pogodba le tedaj pomena za podjetnike, ako je tudi organizacija na njihovi strani toliko čvrsta*, da more eventualno tudi s silo uveljaviti pogodbene pogoje. Na drugi strani pa imamo *ljudij mej nami, ki se dajo zapeljati, češ, sedaj imamo pogodbo, katere se imajo podjetniki držati toliko in toliko let in je vsaka organizacija takorekoč brezpomembna, ker je vsako njeno delovanje esled pogodb zaprečeno*. Taki ljudje s temi svojim modrovanjem okužijo celo organizacijo in jo morejo tudi popolnoma uničiti. Ko je organizacija tako zgubila svoj vpliv, je pogodba postala brez vrednosti, ker jej manjka vsa podlaga, namreč moč organizacije.

Le tedaj so železničarji prodani in izdani, kadar sledijo zavijanjem njihovih sovražnikov, ki se trudijo in mučijo z vsemi sredstvi, oslabiti organizacijo in jo polagoma tudi uničiti!

Železničarski shodi se vrše:

- 22. t. m. ob 3 uri pop. v Trstu »Delav. dom«,
- 24. t. m. ob 7 uri zvečer v Divači,
- 25. t. m. ob 7 uri zvečer v Rakeku,
- 26. t. m. ob 7 ur: zvečer v Logatecu,
- 27. t. m. ob 7 uri zvečer v Borovnici,
- 28. t. m. ob 7 uri zvečer v Postojni
- 29. t. m. ob 3 uri pop. v Sv. Petru na Krasu.

Poroča sodrug Kopač iz Trsta.

Železničarji obiščite za Vas zelo različne shode v obilnem številu!

Železničarji!

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbenca

za navadno leto 1909

je ravnokar izšel.

Ta koledar izhaja že deveto leto in se ga razpeča vsako leto nekaj tisoč. Posebno se odlikuje po vsebini koledar za leto 1909. Vsebinska mu je naslednja: Ob novem letu (pesem), Koledar, Tabela va železničarje, Množilna razpredelnica, Kolkovne lestvice, Poštni tarif, Inozemske denarne vrednosti, Stara mera in nova, Koliko plačam osebne dohodnine, Vojna taksa (po novem zakonu), Podpore svojcem k orožnim vajam klicanih mož, O volitvah, Centralni sedeži avstrijskih strokovnih organizacij, Starostno zavarovanje zasebnih uradnikov, Organizacija avstrijskih državnih in privatnih železnic, Primož Trubar, Spanje, Drožib in beležke za vsak dan v letu. Razen te vsebine prinaša koledar pet slik socialno-demokratskih državnih poslancev, in sicer: Hudec Jos., Renner Karol, Scabar Rajko, Skaret Ferdinand in Tomschik. Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar. Organizacije in posamezne naročnike kar najuljudneje prosimo, da ga naroče takoj, zakaj pošiljatev more biti le tedaj točna, če se naročniki zglaste pravočasno. Cena v platno vezanemu izvodu je 80 vin, po pošti pa 10 vin. več. Zaupniki organizacij, ki naroče več izvodov, dobe popust. Naroča se pri »Delavski tiskovni družbi« v Ljubljani in pri upravnistvu »Rdečega Praporja« v Ljubljani.

Gostilna

„CASA DEL POPOLO“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena. — Cene zmerne. — Shajališče zunanjih sodrugov.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska Dragutin Priora v Kopru.

PRISPODOBNA TABELA

plač in stanarin od uvedanja prve avtomatike naprej, pri c. kr. državnih železnicah in sicer „za poduradnike“.

Vporabna kategorija	Regulacija	Doseže po službenih letih																														Skupina 30 letna plača	Skupna pov. stanje	Prepovedna letna plača
		Začetek	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
plačo v kronah																																		
Delavniški mojstri glavnih in obratnih delavnic	I. Avtomatika 1906	1400	1600			1800			2000						2200			2400															62800	
	II. Avtomatika 1907	1400	1600			1800			2000						2200			2400			2600												68400	
	Zboljšana avtomatika 1909	1400	1600	1800	2000	2200			2400						2600			2800			3000												73600	
	Za imenovane pred 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
Strojni mojstri	I. Avtomatika 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400								2600																	6900		
	II. Avtomatika 1907	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
	Zboljšana avtomatika 1909	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
	Za imenovane pred 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
Delavniški mojstri v razsvetljarnah in impregnacijskih zavodih	I. Avtomatika 1906	1300	1400		1600			1800							2000			2200															56600	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300		1400			1600							1800			2000			2200												57400	
	Zboljšana avtomatika 1909	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							73600	
	Za imenovane pred 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
Delavniški mojstri v elektrarnah	I. Avtomatika 1906	1300	1400		1600			1800							2000			2200															56600	
	II. Avtomatika 1907	1400	1600		1800			2000							2200			2400			2600												68400	
	Zboljšana avtomatika 1909	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							73600	
	Za imenovane pred 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
Strojevodje	I. Avtomatika 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200										2300															59500	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
Prostajni mojstri, vozovni, vlačni pregledniki	I. Avtomatika 1906	1100	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																								55900	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	

Vporabna kategorija	Regulacija	Doseže po službenih letih																														Skupina 30 letna plača	Skupna pov. stanje	Prepovedna letna plača
		Začetek	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
plačo v kronah																																		
Prožni, mostovni, stavbeni, lokni, brzojavni ter signalni mojstri	I. Avtomatika 1906	1100	1200		1300			1400							1600			1800			2000											49100		
	II. Avtomatika 1907	1200	1300		1400			1600							1800			2000			2200												57400	
	Zboljšana avtomatika 1909	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							73600	
	Za imenovane pred 1906	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000																							75600	
Plovni strojniki	I. Avtomatika 1906	1100	1200		1300			1400							1600			1800			2000											49100		
	II. Avtomatika 1907	1200	1300		1400			1600							1800			2000			2200												57400	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							61300	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
Kancelisti	I. Avtomatika 1906	1100	1200		1300			1400							1600			1800			2000											40100		
	II. Avtomatika 1907	1200	1300		1400			1600							1800			2000			2200												55000	
	Za preše iz kat. vslužb.	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																								59500		
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
Skladišni mojstri, nadspredniki, vozovni mojstri, plač-mojstri	I. Avtomatika 1906	1100	1200	1300	1400	1600	1800								1900																	49900		
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
Tolmači	I. Avtomatika 1906	1100	1200		1300			1400							1600			1800			1900												46900	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300		1400			1600							1800			2000			2200												55000	
	Za preše iz kat. vslužb.	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
Krmarji	I. Avtomatika 1906	1300	1400	1600	1800										1900																		53700	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
Podkrmarji	I. Avtomatika 1906	1100	1200	1300	1400										1500																		42300	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800																											52300	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800																											52300	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800																											52300	
Pristanišni mojstri oficijantje, vozovni mojstri	I. Avtomatika 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	II. Avtomatika 1907	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Zboljšana avtomatika 1909	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
	Za imenovane pred 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600																							65100	
Svetilniški mojstri	I. Avtomatika 1906	1200	1300	1400	1600	1800	2000	2200																									59500	
	II. Avtomatika 1907	120																																

Vslužbenici.

Vporabna kategorija	Regulacija	Doseže po službenih letih																																Skupna 30 letna plača	Skupno povišanje	Povprečna letna plača	
		Začetek	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32				
		plača v kronah																																			
Strojni namestniki (strojni in vozovni), strojni in vozovni nadzorniki in nadzorniki (postajni mestniki nadzorniki) in nadzorniki	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400			1500					1600								38300			
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400						1500				1600					1700							1800	40400		
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1100		1200						1300	1400	1500	1600					1700				1800												44000	5700	190
Čuvaji pri pumpah) nadzorniki pri pumpah nadkurjač	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400			1500					1600								38300			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700								38600		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1800				1700								41500	3200	106
Strojni kurjači	I. Avtomatika 1906	800	900		1000					1100	1200	1300						1400				1500					1500								35600		
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700								38600		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1800				1700								41500	5900	197
Svetilniški (vozovni) in premikalni nadzorniki	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400				1500					1600								37000		
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400						1500				1600					1700								40400		
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1200		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800													44000	7000
(Blokni ključavničarji) signalni ključavničarji	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1000	1100							1200			1300					1400	1500								34200		
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400						1500				1600					1700									40400	
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1100		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800													44000	9800

Vporabna kategorija	Regulacija	Doseže poslužbenih letih																																Skupna 30 letna plača	Skupno povišanje	Povprečna letna plača		
		Začetek	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32					
		plača v kronah																																				
Višji delavniški delavci	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400			1500					1600									37900			
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400						1500				1600					1700								40400			
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1000		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800													44000	6100	203
(Poklicni kurjači) strojni kurjači	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200	1300						1400				1500					1500								34000			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									38600		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1700													41500	7500	250
Bližnjavniške službe (postajni pomočniki), postajni nadzorniki čuvajni nadzorniki	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400				1500					1600								35600			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700								38600			
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1700													41500	5900	196
Skladišni nadzorniki	I. Avtomatika 1906	900	1000		1100					1200	1300							1400				1500					1600									35600		
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500					1600				1700					1700									40400		
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1100		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800														44000	8400
Prožni delovodje (balnehterji), hišni nadzorniki, uradni službe, uradni pomočniki, sprevedniki, mozniki, višji promikalci, vratarji, parohodni kurjači, kurjači pri stabilnih kotlih, vratarji b. (Thürsther) delavniški delavci	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500								32900			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									38600		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1700													41500	8600	286
Tiskarji vožnih listkov	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500								32900			
	II. Avtomatika 1907	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500					1600				1700					1700									40400		
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1100		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800													44000	11100	370
Kamnotiskarji	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500								32900			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									38600		
	Zboljsana avtomatika 1909	1000	1100		1200					1300	1400	1500	1600	1700					1800				1800													44000	11100	370
Pomožni delavniški delavci	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500									32900		
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									37700		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1800													39600	6700	222
Zapisovalci vozov	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500								32900			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									37700		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1800				1700									41500	8600	286
Pisarji vožnih listov, skladišni službe, postajni službe, premikalci, čistileci vozov	I. Avtomatika 1906	700	800		900					1100	1200							1300				1400					1500								30200			
	II. Avtomatika 1907	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									37700		
	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400	1500	1600					1700				1800													39600	9400	313
Ogibni in postajni ter bližnjavniški čuvaji in drugi čuvaji na postajah, v delavnicah, čuvaji vlakov, specialne službe, materialnih skladišč in plovne službe	Predeveljavljenjem avtomatike 1906	700			770					850								950				1000				1050									26600			
	Avtomatika 1907	750			800					900								1000				1100														28250		
	Predeveljavljenjem avtomatike 1909	800	900		1000					1100	1200	1300	1400					1500				1600					1700									37700		
Prožni, prožno-bližnjavni čuvaji, oznamovalci vlakov in vsi drugi čuvaji progov-združujoče službe	Zboljsana avtomatika 1909	900	1000		1100					1200	1300	1400						1500				1600														39600	13000	433
	Predeveljavljenjem avtomatike 1906	650			700					770								820				870														23400		
	Avtomatika 1907	700			750					800																												